

2. Яхонтов В.Н. Театр одного актера / Яхонтов Владимир Николаевич. – М. : Искусство, 1958.- 300 с.
3. Смоленский Я.М. Искусство звучащего слова/ Смоленский Яков Михайлович. – М. : Советская Россия, 1967. – 48 с.
4. Закушняк А.Я. Вечера рассказа/ Закушняк Александр Яковлевич. – М. : Советская Россия, 1966. – 19 с. – (2 выпуск).

УДК 378.937

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОРГАНІЗАЦІЙ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Пшенична О.С., аспірант

Запорізький національний університет

У статті розглядаються питання інформаційної компетентності менеджера організацій. На підставі проведеного аналізу виявлена та обґрунтована структура формування цієї інтегративної властивості фахівця з управління.

Ключові слова: менеджер організацій, компетентність, інформаційна компетентність менеджера.

Пшеничная Е.С. ИНФОРМАЦИОННАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩЕГО МЕНЕДЖЕРА ОРГАНИЗАЦИЙ: ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассматриваются вопросы информационной компетентности менеджера организаций. На основании проведенного анализа выявлена и обоснована структура формирования этого интегративного качества специалиста в области управления.

Ключевые слова: менеджер организаций, компетентность, информационная компетентность менеджера.

Pshenichnaya E.S. INFORMATIVE COMPETENCE OF FUTURE ENTERPRISE MANAGER: PEDAGOGICAL ASPECT / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In this article the questions of informative competence of future enterprise manager are examined. On the basis of the conducted analysis outlined and grounded forming structure this integrative properties of specialist on a management.

Key words: enterprise manager, competence, informative competence of manager.

Сучасність висуває перед професійною освітою необхідність оновлення методології підготовки фахівців на засадах компетентнісного підходу, у рамках якого значно підвищується практична спрямованість навчання та можна виявити рівень готовності до професійної діяльності. Однією з головних проблем цього підходу є створення методики формування ключових компетентностей фахівця та визначення адекватних засобів її реалізації. Інтенсивна інформатизація сучасного світу та розвиток інформаційних технологій (ІТ) дозволяє стверджувати, що однією з найважливіших складових професіонала на сучасному етапі є інформаційна компетентність.

Поняття «компетентність» у педагогіці не нове, його сутність визначали Н.М. Бібік [1], І.О. Зимня [2], А.К. Маркова, А.В. Хуторський [3] та ін. Серед учених, які досліджують підготовку фахівця з будь-якої спеціальності, переважає думка, що інформаційна компетентність – одна з найголовніших складових його професійної компетентності (П.П. Грабовський [4], Т.О. Гудкова [5], А.М. Зав'ялов [6], С.Г. Литвинова [7] Л.Є. Петухова [8], С.В. Тришина [9]). Слід зазначити, що це питання розглядається здебільшого в контексті підготовки майбутнього вчителя (С.Г. Литвинова, Л.Є. Петухова) і, зокрема, інформатики (Т.О. Гудкова, Н.В. Морзе та ін.) та іноземної мови (Т.М. Гуріна), а також у сфері додаткової педагогічної освіти (П.П. Грабовський, С.В. Тришина та ін.).

Не зважаючи на досить велику кількість публікацій стосовно інформаційної компетентності фахівця, питанню формування цієї якості у майбутнього менеджера організацій на жаль не приділяється достатньої уваги.

Саме зважаючи на актуальність та недостатню розробленість цієї проблеми мета нашої статті полягає у визначенні змісту інформаційної компетентності менеджера організацій та розробці структури формування цієї якості особистості фахівця.

Загалом, поняття компетентність (від лат. *competens* – відповідний, здатний) – це «...якість, яка означає силу і впевненість, що походить із почуття власної успішності й корисності, які дають людині усвідомлення своєї спроможності ефективно взаємодіяти з оточенням» [10, 203].

Слід зазначити, що у сучасному науково-педагогічному обігу вживаються два терміни – компетенція та компетентність, які А.В. Хуторський вважає за необхідне розрізняти. За його визначенням, компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, які є необхідними для якісної продуктивної діяльності у відповідній сфері, а компетентність – це володіння фахівцем відповідною компетенцією, що містить особистісне ставлення до неї та до предмета діяльності [3, 139]. Отже, компетенція та компетентність є взаємодоповнюючими та взаємозумовлюючими поняттями.

Однією з важливих компетенцій І.О. Зимня виділяє ту, що пов'язана зі зростанням інформатизації суспільства, та називає її інформаційно-технологічною [3, 26]. Слід зазначити, що різні науковці України та Росії розрізняють такі різновиди компетентності: інформаційна (П.П. Грабовський [4], Т.О. Гудкова [5], А.М. Зав'ялов [6], С.В. Тришина [9], А.В. Хуторський [9]); інформаційно-комунікаційна (С.Г. Литвинова [7]); інформатична (Л.Є. Петухова [8]).

На сучасному етапі питання формування компетентності в контексті ІТ стає популярним завдяки активному використанню інформаційних технологій у всіх сферах професійної діяльності. Особлива увага приділяється розвитку здатностей та умінь за цим напрямом у майбутніх педагогів та вчителів (Гудкова Т.О., Зав'ялов А.М., С.Г. Литвинова, Н.В. Морзе та ін.). С.Г. Литвинова розглядає інформаційно-комунікаційну компетентність «...як здатність особистості орієнтуватися у потоці інформації, як уміння працювати з різними видами інформації, знаходити і відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, на основі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю» [7]. У дисертаційних дослідженнях російських науковців (Т.О. Гудкова та А.М. Зав'ялов) досить докладно розглядаються питання інформаційної компетентності. Т.О. Гудкова визначає це поняття як інтегративну якість особистості, яка є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації та генерування інформації в особливий тип знань, що дозволяє виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності за допомогою комп'ютера [5, 11]. У А.М. Зав'ялова це поняття розглядається з позицій формування ЗУН та досвіду їх застосування при вирішенні відповідного кола соціально-професійних завдань засобами інформаційних технологій та умінь вдосконалювати свої знання та досвід у професійній галузі [6, 8]. Важливим, на нашу думку, є визначення інформатичної компетентності, яке дала Л.Є. Петухова: «Інформатична компетентність – це системний обсяг знань, умінь та навичок набуття, перетворення, передачі та використання інформації у різних галузях людської діяльності для якісного виконання професійних функцій» [8, 5].

Для ефективного формування інформаційної компетентності необхідно розглянути питання її складових, які детально розглянуті у роботах Л.Є. Петухової [8], Т.О. Гудкової [5], А.М. Зав'ялова [6], С.В. Тришиної та А.В. Хуторського [9].

Л.Є. Петухова виділила складові компетентності, до яких віднесла: знання, навички, уміння, цінності, мотивацію, комунікабельність, здатність до адаптації, до масштабування та інтерпретації, до саморозвитку, до інтеграції, до переносу знань з однієї предметної галузі в іншу, до синергетичних проявів [8, 4]. На її думку, ці компоненти компетентності формуються під впливом зовнішніх (знання, навички, уміння, цінності, мотивація) та внутрішніх (цінності, мотивація, комунікабельність, здатність до адаптації, до масштабування та інтерпретації, до саморозвитку, до інтеграції, до переносу знань з однієї предметної галузі в іншу, до синергетичних проявів) факторів. Слід зазначити, що мотивацію та цінності автор віднесла до факторів, що формуються як під впливом зовнішніх так і внутрішніх чинників.

Т.О. Гудкова [5, 13-15] у своєму дисертаційному дослідженні інформаційну компетентність майбутнього учителя інформатики розглядає з позицій єдності її компонентів, до яких вона відносить: когнітивний – знання, необхідні для розв'язання професійних ситуацій та відбору методів навчання; мотиваційно-ціннісний – прояв зацікавлення та формування ціннісних мотивів до оволодіння ІТ; техніко-технологічний – уміння ефективно поєднувати інформаційні та педагогічні технології у практиці викладання; комунікативний – продуктивна побудова процесу спілкування з позицій суб'єкта навчання; рефлексивний – адекватна самооцінка значущості особистої участі у спільній з учнем діяльності.

У А.М. Зав'ялова [6, 9-10] складові інформаційної компетентності фахівців з інформаційних технологій дещо відрізняються. Зокрема, фактологічно-аналітична складова характеризує знання та розуміння основних інформаційних процесів та закономірностей у галузі ІТ; предметно-специфічна – поєднує уміння та навички розумової та предметної діяльності у сфері вирішення професійних завдань; методологічна – визначає комплексне, системне бачення проблем та їх вирішення в галузі комп'ютерних технологій; світоглядна – передбачає сформованість у фахівців практичного досвіду в галузі ІТ та потребу в постійному вдосконаленні.

Інформаційно-комунікаційна компетентність вчителя-предметника у С.Г. Литвинової [7] складається з таких частин: загальна – здатність створювати різноманітні електронні документи (текстові, графічні, презентації), спроможність використовувати мережеві технології та бази даних для пошуку необхідної інформації та здатність розробляти «...власні електронні розробки»; діагностична – уміння виконувати за

допомогою ІТ контрольні функції; предметно-орієнтовна – здатність застосовувати у навчальному процесі існуючі комп'ютерні засоби навчання.

С.В. Тришина та А.В. Хуторський [9], розглядаючи інформаційну компетентність фахівця в системі додаткової професійної освіти, виділили її компоненти, які прийняли в якості критеріїв рівня її розвитку: когнітивний, що відображає систему отриманих знань, необхідних для творчого вирішення професійних проблем, діяльнісно-творчий, який сприяє формуванню та розвитку різноманітних способів роботи, потрібних для самореалізації у професійній діяльності; особистісний, що виявляється в якостях суб'єкта, в його потребах та мотивах; аксіологічний, який реалізується в забезпеченні умов, що сприяють вибору найбільш значущих ціннісних орієнтацій.

Для узагальнення розглянутого поняття та компонентів інформаційної компетентності виділимо ключові дефініції цих визначень у різних авторів (табл. 1).

Проведений огляд та порівняльний аналіз визначень інформаційної (інформативної) компетентності та її складових надає можливість представити особисте визначення інформаційної компетентності менеджера організацій.

Таблиця 1 - Узагальнення поняття інформаційна компетентність

Автор	Ключові дефініції визначення	Компоненти
Т.О. Гудкова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інтегративна якість особистості 2. Результат інформаційних процесів перетворюється в знання 3. Знання дозволяють виконувати професійну діяльність за допомогою комп'ютера 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Когнітивний 2. Мотиваційно-ціннісний 3. Техніко-технологічний 4. Комунікативний 5. Рефлексивний
А.М. Зав'ялов	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання, уміння і навички в галузі ІТ 2. Досвід застосування ЗУН при вирішенні професійних завдань засобами ІТ 3. Уміння вдосконалювати свої знання та досвід у професійній галузі 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фактологічно-аналітичний або знання 2. Предметно-специфічний або уміння та навички 3. Методологічний або системне бачення проблем та їх рішення 4. Світоглядний або розуміння потреби у постійному вдосконаленні
С.Г. Литвинова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність особистості орієнтуватися в потоці інформації 2. Уміння працювати з інформацією 3. Здобуття знань 4. Вирішення інформаційної проблеми, пов'язаної з професійною діяльністю 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна – здатність створювати та шукати необхідну інформацію 2. Діагностична – спроможність здійснювати контрольну функцію за допомогою ІТ 3. Предметно-орієнтовна – здатність застосовувати готові комп'ютерні засоби навчання
Л.Є. Петухова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання, уміння та навички роботи з інформацією 2. Виконання професійних функцій за допомогою ІТ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання, навички та уміння 2. Цінності та мотивація 3. Комунікабельність 4. Здатність до адаптації 5. Здатність до масштабування та інтерпретації 6. Здатність до саморозвитку 7. Здатність до інтеграції 8. Здатність до переносу знань з однієї предметної галузі в іншу 9. Здатність до синергетичних проявів
С.В. Тришина та А.В. Хуторський	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні вимоги – знання, уміння та навички 2. Ціннісне відношення до предмету діяльності та розвитку ІК 3. Професійна діяльність 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Когнітивний 2. Діяльнісно-творчий 3. Особистісний 4. Аксіологічний

На наш погляд, інформаційна компетентність менеджера організацій – це інтегрована в особистості фахівця сукупність внутрішніх чинників (мотиваційних, ціннісних, здібностей) та системний обсяг його знань, навичок і умінь, необхідних для отримання, обробки, використання і передавання управлінської інформації та ефективного здійснення функцій управління підприємством за допомогою застосування ІТ.

Представлене визначення інформаційної компетентності менеджера організацій включає такі поняття як мотивація, цінності, здібності, знання, навички, уміння та сутність професійної діяльності фахівця за цим напрямом, і, що дуже важливо, всі вони поєднані інформацією та інформаційними технологіями. Тому нами була побудована структура формування інформаційної компетентності менеджера організацій (рис. 1), яка складається з таких компонентів: когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний, комунікативний, ціннісно-мотиваційний та професійний.

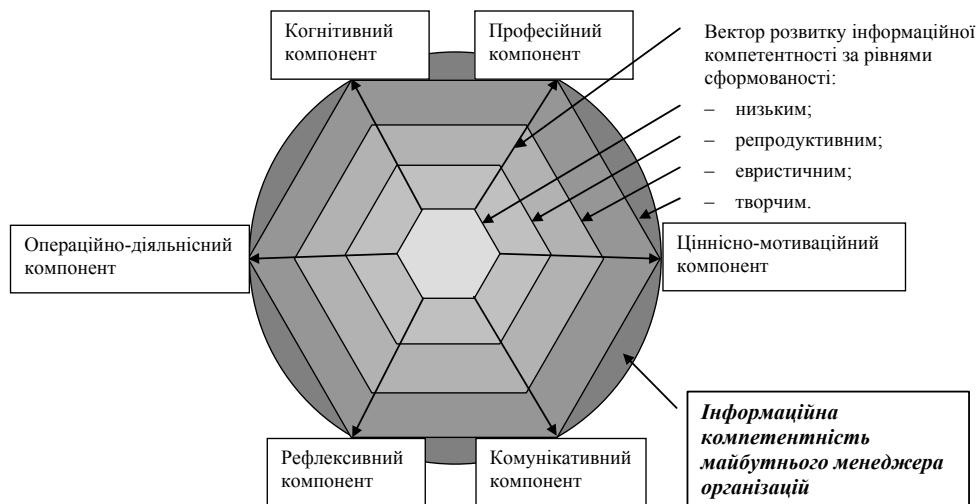

Рис. 1 Структура формування інформаційної компетентності

Розглянемо ці компоненти більш докладно.

Знання – вища форма прояву сприйняття даних та інформації, яке є активним за своєю сутністю і формується не тільки на основі фактів, але й на основі аналізу та різних типів логічного висновку. Згідно з класифікацією, запропонованою А.П. Верголою [11, 29-33], знання поділяються на три підгрупи, розташовані у послідовності зростання універсальності та абстрактності. Це а) знання часткові – термінологія та фактичний матеріал; б) знання способів використання часткового матеріалу – галузі застосування, класифікації та категорії, методи роботи та критерії її оцінки; в) знання загальних і абстрактних понять – принципів і узагальнень, основних теоретичних концепцій. До знань, що забезпечують достатню підготовку майбутнього менеджера до застосування ІТ, ми відносимо такі знання:

- основних термінів та понять інформатики (загальної та економічної), інформаційних технологій і процесів, комп'ютерних мереж і телекомунікацій;
- фактичного матеріалу зі структури персонального комп'ютера та кожного програмного продукту: можливості, основні принципи роботи, засоби та інструменти;
- галузей застосування ІТ в різноманітних сферах діяльності – економіка, фінанси, соціологія, математика, управління тощо;
- сутності понять інформації та інформаційних процесів, їх ролі в управлінні організацією;
- основних методів пошуку, накопичення, обробки, збереження, подання та передавання інформації;
- класифікацій та категорій, що передбачає систематизацію знань з основних положень інформатики;
- методів роботи з різноманітними інформаційними технологіями та програмними продуктами – бажано різних при вирішенні одних і тих же завдань, що дозволить оцінити доцільність їх застосування у тій чи іншій ситуації;
- знання загальних та абстрактних понять інформатики, що дозволяє узагальнювати, систематизувати матеріал та сформувати більш високий рівень, заснований на основних теоретичних концепціях.

Всі перераховані групи знань утворюють **когнітивний компонент** інформаційної компетентності.

У системі навчальних дисциплін, пов'язаних з інформаційними технологіями, потрібно виділити комплекс навичок, необхідних для успішного їх засвоєння. Основними навичками роботи з ІТ є, на наш погляд, наступні:

- робота з апаратними пристроями комп'ютера (вмикання та вимикання ПК; робота із зовнішніми пристроями – флеш-пам'ять, оптичні диски; друкування на принтері; перетворення тексту з паперового в електронний за допомогою сканера);
- здійснення основних операцій у середовищі операційної системи (створення, копіювання та переміщення, перейменування, виділення об'єктів; створення, збереження, введення, редагування, форматування, друк документів);
- побудова таблиць та діаграм;
- робота з надбудовами табличних процесорів та у спеціалізованих математичних (MathCAD, Mathematica) та статистичних (SPSS, Statistica, StatGraf) пакетах;
- виконання специфічних дій під час роботи з різноманітним програмним забезпеченням, необхідним для реалізації управлінської діяльності (настройка анімації при створенні електронної презентації; обробка графічних даних; виконання математичних, статистичних, фінансових, текстових та інших обчислень);
- пошук даних та робота з інформаційними ресурсами;
- робота з оглядачами Internet, програмами електронної пошти;
- здійснення електронних платежів;
- фінансова та бухгалтерська обробка даних у спеціалізованих комп'ютерних середовищах;
- робота з програмним забезпеченням управління проектами.

У процесі підготовки майбутнього менеджера організацій до застосування ІТ у професійній діяльності необхідно сформулювати наступні уміння:

- розв'язувати проблеми подання, оцінки і вимірювання інформації, її сприймання і розуміння, які виникають у процесі управління підприємством;
- висувати гіпотези, ставити задачі й вирішувати проблемні ситуації менеджменту за допомогою ІТ;
- використовувати у процесі керівництва організацією основні методи пошуку, накопичення, опрацювання, зберігання, подання і передачі інформації (текстової, числової, графічної, фінансової та іншої);
- застосовувати системи управління базами даних, інформаційні системи, інформаційно-пошукові та інформаційно-комунікаційні технології.

Розглянуті уміння та навички роботи з ЕОМ та інформаційними технологіями у комплексі утворюють **операційно-діяльнісний компонент** інформаційної компетентності менеджера.

Рефлексія – міркування сповнене сумнівів, протиріч [11, 427], тому вона полягає у систематизації всіх груп умінь, в результаті чого студенти отримують зворотну інформацію про хід та результати професійної діяльності на основі порівняння з метою, а також оцінюють себе в цій діяльності з урахуванням оцінки інших. Відбувається саморегуляція та корекція навчання, тобто рефлексія, в результаті якої у студентів формується професійний компонент інформаційної компетентності. **Рефлексивний компонент** базується на рефлексії, критичності при аналізі результатів власної діяльності, вмінні її корегування та ін.

Комунікативність – уміння спілкуватися, налагоджувати стосунки, встановлювати контакти, готовність людини до повноцінного міжособистісного спілкування у тому числі й засобами Internet. Ці здібності розвиваються та формуються у спілкуванні як безпосередньому, так і опосередкованому глобальною мережею Internet. **Комунікативна компонента** передбачає здатність менеджера орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до професійних потреб і вимог високотехнологічного суспільства.

Згідно з психологічним словником *мотив* – це «спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб суб'єкта» [11, 264]. Мотиви є визначальними факторами мотивації – сукупності «...зовнішніх або внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта і визначають її спрямованість» [11, 264]. З вищесказаного слідує, що мотивація несе в собі внутрішню та зовнішню складові. До внутрішньої мотивації інформаційної компетентності, на нашу думку, можна віднести зацікавленість студента процесами роботи з комп'ютером та з інформаційними технологіями, а до зовнішніх – прагнення отримати високий бал або серйозне ставлення до слів викладача, що знання або уміння з відповідної теми знадобляться йому в подальшому навчанні або в професійній діяльності. *Цінності* використовуються для позначення об'єктів, явищ, їхніх властивостей та ідей, що втілюють у собі ідеали та виступають як еталон належного [11, 597]. Існують різні види цінностей (культурні, «вічні», особистісні та ін.), і в процесі діяльності особистісні цінності виступають одним із джерел мотивації поведінки людини. Інформаційні технології, які складають основу сучасного виробництва, привели і до кардинальних соціокультурних, ціннісних зрушень, які вимагають осмислення в контексті освітніх

проблем. Отже, цінності для людини – це критерії оцінки дійсності та джерело смислоутворюючої основи діяльності, які скеровують інші складові її життя. *Здібності* – «...індивідуально-психологічні особливості людини, що виражають її готовність до оволодіння певними видами діяльності й до їхнього успішного виконання» [11, 154]. Цінності, здібності та мотиви сконцентровані в особистості і це дозволяє поєднати їх до **ціннісно-мотиваційного компоненту** інформаційної компетентності.

Інформаційна компетентність обов'язково пов'язана з фаховою діяльністю і це дозволяє виявити у ній **професійну компоненту**. За результатами дослідження функціональної структури використання інформаційних технологій у професійній діяльності менеджера [13] були виявлені групи ІТ, завдяки яким здійснюються такі функції управління: планування, організація, мотивація, контроль та координація.

Усі компоненти інформаційної компетентності майбутнього менеджера взаємозв'язані і взаємообумовлені. На підставі теоретичного аналізу, виходячи з поєднань різних ступенів оволодіння ними, нами були виділені чотири рівні формування інформаційної компетентності:

Низький рівень – припускає оволодіння інформаційною компетентністю на початковому рівні. На цьому рівні майбутній менеджер має загальні уявлення з інформатики та сфери застосування інформаційних технологій, виявляє цікавість до роботи з комп'ютером, але не прагне дати ціннісну оцінку інформації. Передбачається володіння простими прийомами роботи з комп'ютерною технікою і програмним забезпеченням. Йому притаманна слабо розвинена рефлексія, тобто відсутність адекватної оцінки себе і своїх можливостей.

Репродуктивний рівень – характеризується діями студентів за алгоритмом, складеним викладачем. Майбутні менеджери оволодівають уміннями працювати з програмним забезпеченням в якості користувача за алгоритмом викладача. Виявляють цікавість до різних видів представлення інформації, дають ціннісну оцінку інформації за запропонованим зразком. Володіють методом аналогії і на підставі цього засвоюють подібні програмні продукти. У ході проведення заняття спостерігається ділове спілкування, а також спілкування за допомогою інформаційних технологій. Відбувається усвідомлення значущості інформаційних технологій в особистих цілях.

Евристичний рівень – характеризується наявністю уміння вирішувати різні проблеми за допомогою адекватно підбраного програмного забезпечення. Спостерігається інтерес до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтацій. Має місце самостійне вивчення різних програмних продуктів. Майбутні управлінці вступають в обмін професійно значущою інформацією за допомогою інформаційних технологій. Відбувається усвідомлене використання інформаційних технологій, а також самооцінка і оцінка розвитку інших у професійній сфері.

Творчий рівень – характеризується умінням виконувати на основі отриманих знань з менеджменту, економіки та інформатики розрахунки для професійної діяльності. Інформаційні технології використовуються як засоби професійного самовдосконалення. Відбувається цілеспрямований відбір інформації, необхідної для створення професійно значущих продуктів. Можна відзначити наявність уміння вести професійний діалог за допомогою інформаційних технологій, висувати проблеми і спільно шукати шляхи їх вирішення. Відбувається переоцінка використання можливостей інформаційних технологій в особистісному та професійному розвитку. Коректується власна поведінка на основі розвитку емпатії.

Наведені рівні інформаційної компетентності майбутнього менеджера по суті складають ієрархію рівнів: кожен подальший рівень включає риси попереднього і має особливі характеристики, що відрізняють його від попереднього. Протягом просування майбутнього управлінця по цих «ієрархічних» сходах формується нове мислення і як результат – інформаційна компетентність майбутнього менеджера.

Отже, за результатами проведеного дослідження було визначено поняття інформаційної компетентності менеджера організації, виявлені компоненти цієї інтегративної властивості фахівця з управління. Всі компоненти інформаційної компетентності майбутнього менеджера взаємопов'язані і взаємообумовлені. На підставі теоретичного аналізу, виходячи з поєднань різних ступенів оволодіння ними, нами були виділені чотири рівні формування інформаційної компетентності: низький, репродуктивний, евристичний та творчий. У цілому, вирішення проблеми визначення місця інформаційної складової в структурі загальної професійної компетентності, її ролі і значення має зайняти чільне місце в забезпеченні найбільш оптимального функціонування професійної підготовки майбутніх фахівців з управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 47-52.

2. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. / Ирина Алексеевна Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с. – (Серия: Труды методологического семинара «Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы»).
3. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / Андрей Викторович Хуторской // Ученик в обновляющейся школе: Сб. науч. трудов.— М.: ИОСО РАО, 2002. – С. 135-157.
4. Грабовський П.П. Інформаційна компетентність учителя середньої школи [Електронний ресурс] / П.П. Грабовський // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. –2007. – Вип. 37. – Режим доступу до журналу: <http://eprints.zu.edu.ua/1955/>.
5. Гудкова Т.А. Формирование информационной компетентности будущего учителя информатики в процессе обучения в ВУЗе: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Татьяна Александровна Гудкова. – Чита, 2007. – 22 с.
6. Завьялов А.Н. Формирование информационной компетентности студентов в области компьютерных технологий: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / Андрей Николаевич Завьялов. – Тюмень, 2005. – 16 с.
7. Литвинова С.Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителів-предметників [Електронний ресурс] / Світлана Григорівна Литвинова // Інформаційні технології та засоби навчання – Електронне наукове фахове видання. – 2008. – Вип. 5. – Режим доступу до журналу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>.
8. Петухова Л.С. Інформатична компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема / Л.С. Петухова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2008. – №1. – С. 3-5.
9. Тришина С.В., Хуторской А.В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования / Светлана Владимировна Тришина, Андрей Викторович Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2004. – 22 июня. Режим доступа к журналу: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>.
10. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
11. Психологічний тлумачний словник / [авт.-уклад. Шапар Віктор Борисович]. – Х.: Прапор, 2004. – 640 с.
12. Верхола А.П. Оптимизация процесса обучения в вузе / Арнольд Павлович Верхола. – К.: Вища школа, 1979. – 176с.
13. Пшенична О.С. Використання інформаційних технологій у майбутній діяльності менеджера: функціональна структура та професійна підготовка / О.С. Пшенична // Вісник Запорізького національного університету: Педагогічні науки. – №1. – 2008. – С. 214-220.

УДК 37.013.42: 06.011

ДИТЯЧЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Романовська Л.І., к. психол. н., доцент

Хмельницький національний університет

У статті представлені результати дослідження діяльності дитячих громадських об'єднань України, проаналізована специфіка соціального виховання членів зазначених об'єднань.

Ключові слова: соціалізація, соціальне виховання, дитяче громадське об'єднання.

Романовская Л.И. ДЕТСКОЕ ОБЩЕСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ КАК СПОСОБ СОЦИАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ ПОДРОСТКОВ / Хмельницкий национальный университет, Украина

В статье представлены результаты исследования деятельности детских общественных объединений Украины, проанализирована специфика социального воспитания членов данных объединений.

Ключевые слова: социализация, социальное воспитание, детское общественное объединение.